

ANAFILAKTIK SHOKDA SHOSHILINCH BIRINCHI YORDAMNING
FARMAKOLOGIK ASOSLARI

Xamrayeva Moxigul

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Tibbiyot fakulteti, Davolash ishi yo'nalishi,
24-16 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: **Kibriyeva Maxfirat**

Abstract. This article discusses the pharmacological basis of urgent first aid for anaphylactic shock. Anaphylactic shock is a life-threatening, acute allergic reaction that requires immediate medical intervention. The paper analyzes the mechanism of action of key drugs used in emergency therapy, including Epinephrine (Adrenaline), glucocorticosteroids, and antihistamines. Special attention is given to the speed and sequence of pharmacological management to ensure patient survival.

Keywords: anaphylaxis, pharmacology, epinephrine, adrenaline, glucocorticoids, first aid, emergency medicine.

Annotatsiya. Ushbu maqolada anafilaktik shok uchun shoshilinch birinchi yordamning farmakologik asoslari muhokama qilinadi. Anafilaktik shok - bu hayot uchun xavfli, o'tkir allergik reaksiya bo'lib, darhol tibbiy aralashuvni talab qiladi. Maqolada shoshilinch terapiyada qo'llaniladigan asosiy dorilar, jumladan, epinefrin (adrenalin), glyukokortikosteroidlar va antigistaminlarning ta'sir mexanizmi tahlil qilinadi. Bemorning omon qolishini ta'minlash uchun farmakologik boshqaruvning tezligi va ketma-ketligiga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: anafilaksi, farmakologiya, epinefrin, adrenalin, glyukokortikoidlar, birinchi yordam, shoshilinch tibbiy yordam.

Аннотация. В данной статье рассматриваются фармакологические основы неотложной первой помощи при анафилактическом шоке. Анафилактический шок — это острая аллергическая реакция, угрожающая жизни и требующая немедленного

медицинского вмешательства. В работе анализируется механизм действия ключевых препаратов, используемых в неотложной терапии, включая эпинефрин (адреналин), глюкокортикостероиды и антигистаминные препараты. Особое внимание уделяется скорости и последовательности фармакологического лечения для обеспечения выживания пациента.

Ключевые слова: анафилаксия, фармакология, эпинефрин, адреналин, глюкокортикоиды, первая помощь, неотложная медицина.

Kirish. Anafilaktik shok – organizmga allergen qayta tushganda rivojlanadigan, hayot uchun o‘ta xavfli, tezkor turdagi allergik reaksiyadir. Tibbiyot amaliyotida ko‘plab dori vositalari (ayniqsa, antibiotiklar, yallig‘lanishga qarshi preparatlar va mahalliy anesteziya vositalari) anafilaktik shokni keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu holatda shoshilinch birinchi yordam ko‘rsatish va to‘g‘ri dori vositalarini farmakologik jihatdan aniq tanlash bemor hayotini saqlab qolishning asosiy omili hisoblanadi.

Asosiy qism. Anafilaktik shok rivojlanganda organizmda ko‘p miqdorda gistamin, serotonin va boshqa mediatorlar ajralib chiqadi. Natijada qon tomirlar keskin kengayadi, arterial qon bosimi tushib ketadi (gipotoniya) va bronxlarda kuchli spazm (torayish) yuzaga keladi. Bu holat miya va hayotiy muhim a‘zolarida kislorod yetishmovchiligiga sabab bo‘ladi.

Shoshilinch yordam ko‘rsatish algoritmi va qo‘llaniladigan dori vositalarining farmakologik xususiyatlari quyidagilardan iborat:

1. Allergen bilan aloqani darhol to‘xtatish: Agar shok dori yuborilishi natijasida kelib chiqqan bo‘lsa, preparatni kiritish zudlik bilan to‘xtatiladi.

2. Adrenalin (Epinefrin) – Tanlov preparati: Anafilaktik shokda birinchi navbatda mushak ichiga (sonning yon tomoniga) Adrenalin 0.1% - 0.5 ml yuboriladi. Farmakologik ta‘siriga ko‘ra, u alfa va beta-adrenoretseptorlarni qo‘zg‘atadi. Bu esa qon tomirlarni toraytirib, qon bosimini oshiradi, yurak qisqarishini kuchaytiradi va bronxlarni kengaytirib, nafas olishni yaxshilaydi.

3. Glyukokortikosteroidlar: Keyingi bosqichda Prednizolon (90-120 mg) yoki Deksametazon (8-16 mg) venaga yuboriladi. Ular yallig'lanishga va allergiyaga qarshi kuchli ta'sir ko'rsatib, tomir o'tkazuvchanligini kamaytiradi, adrenalini ta'sirini kuchaytiradi va arterial bosimni barqarorlashtiradi.

Xulosa.

Anafilaktik shokda soniyalar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Farmakologiya nuqtai nazaridan, patogenetik davolashda Adrenalin va tizimli glyukokortikoidlarni o'z vaqtida, belgilangan klinik bayonnomalar asosida va to'g'ri ketma-ketlikda qo'llash anafilaktik shokning og'ir asoratlarini oldini oladi hamda o'lim xavfini keskin kamaytiradi. Shoshilinch holatlarda dozalash va yuborish tartibi bemorning yoshi, vazni va holatiga qarab, faqat mutaxassislar tomonidan amaldagi tibbiy standartlarga muvofiq amalga oshirilishi shart. Ushbu ko'nikmalarni va dori vositalarining ta'sir mexanizmlarini chuqur o'rganish har bir bo'lajak tibbiyot xodimi uchun professional faoliyatning ajralmas qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xarkevich D.A. "Farmakologiya" darsligi.
2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining anafilaktik shok bo'yicha klinik bayonnomalari va shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish standartlari.